

NR 60/2014

**AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA
POLAKÓW**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2014 roku

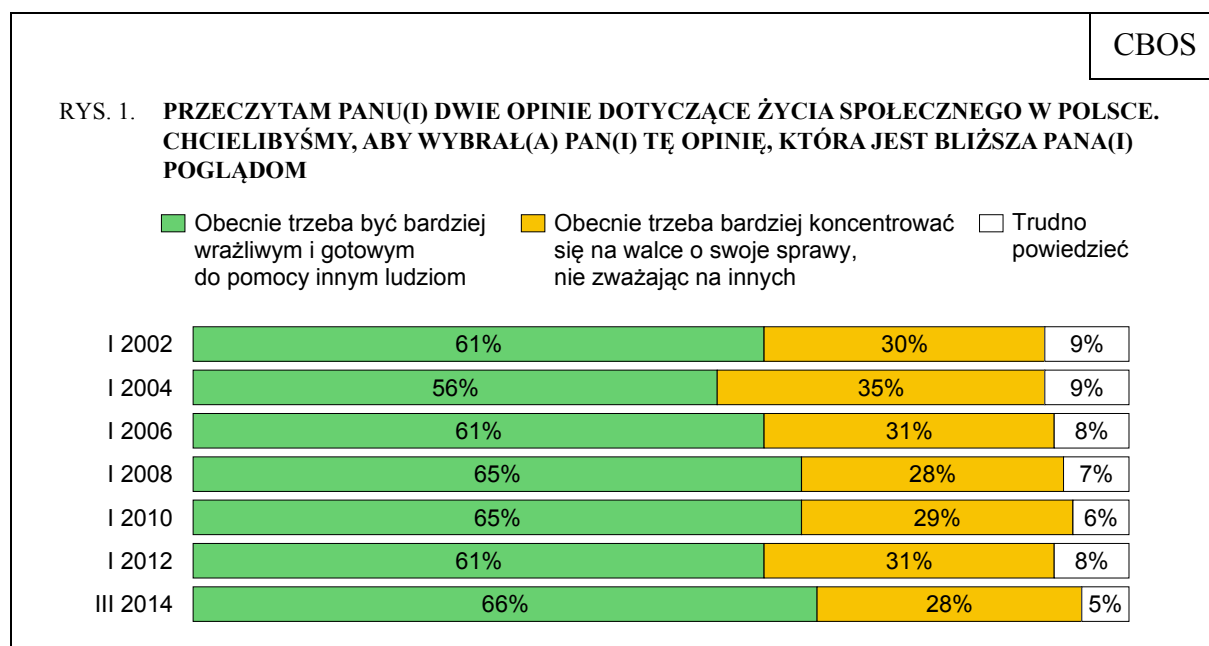
Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Dwie trzecie respondentów (66%) wyraża przekonanie, że w dzisiejszych czasach trzeba być bardziej wrażliwym i gotowym do pomocy innym ludziom, a w mniejszości (28%) są ci, którzy skłonni są twierdzić, iż obecnie trzeba bardziej koncentrować się na walce o własne sprawy, nie zważając na innych.
- ▶ Ponad trzy czwarte ankietowanych (77%) podziela pogląd, że, działając razem, można przyczynić się do rozwiązania niektórych problemów swojego środowiska czy społeczności lokalnej. Prawie co piąty (19%) Polak nie wierzy jednak, iż przeciętna jednostka, nawet we współpracy z innymi, może pomóc potrzebującym lub rozwiązać problemy społeczności lokalnej.
- ▶ Blisko cztery piąte badanych (78%) deklaruje, że w ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających badanie podejmowało indywidualnie nieodpłatne działania na rzecz innych. Najwięcej ankietowanych poświęciło swój wolny czas na pomoc przyjaciołom lub znajomym (65%) oraz członkom rodziny niepozostającym z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym (63%). Połowa (50%) podjęła działania na rzecz swoich sąsiadów.
- ▶ Prawie co piąty badany (19%) deklaruje, że w ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających badanie poświęcił swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pracę w jakiejś organizacji lub instytucji.

W marcowym¹ sondażu po raz kolejny badaliśmy zagadnienie aktywności Polaków podejmowanej nie dla pieniędzy, lecz aby wesprzeć pewne idee lub pomóc różnym osobom, grupom, organizacjom czy instytucjom.

STOSUNEK DO DZIAŁALNOŚCI NA RZECZ DOBRA WSPÓLNEGO

Deklaracje dotyczące preferowanych zasad, jakimi powinno rządzić się życie społeczne, w ciągu ostatnich dwunastu lat zmieniały się w niewielkim zakresie. Warto jednak zauważyć, iż obecne wyniki wskazują na najbardziej prospołeczne nastawienie Polaków od 2002 roku – można je porównać jedynie z uzyskanymi w latach 2008 i 2010. Obecnie dwie trzecie badanych (66%) wyraża przekonanie, że w dzisiejszych czasach trzeba być bardziej wrażliwym i gotowym do pomocy innym ludziom, a w mniejszości (28%) są ci, którzy skłonni są twierdzić, że obecnie trzeba bardziej koncentrować się na walce o swoje sprawy, nie zważając na innych.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (286) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganymi komputerowo (CAPI) w dniach 6–12 marca 2014 roku na liczącej 1098 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Przeprowadzone analizy wielozmiennowe² wskazują, iż opinie badanych w tej kwestii różnicuje przede wszystkim płeć, a w przypadku mężczyzn – także udział w praktykach religijnych. Mężczyźni znacząco częściej niż kobiety ponad wrażliwość na potrzeby innych przedkładają nastawienie na wartości indywidualne – twierdzą, że trzeba walczyć tylko o swoje sprawy i nie zważać na potrzeby innych (odpowiednio 32% mężczyzn i 25% kobiet), a ponadto szczególnie często taką opinię wyrażają panowie, którzy nie uczestniczą w żadnych praktykach religijnych (45% z tej grupy).

Tabela 1

Przeczytam Panu(i) dwie opinie dotyczące życia społecznego w Polsce. Chcielibyśmy, aby wybrał(a) Pan(i) tę opinię, która jest bliższa Pana(i) poglądom.	Płeć					
	Mężczyźni			Kobiety		
	Uczestnictwo w praktykach religijnych		Ogółem	Uczestnictwo w praktykach religijnych		Ogółem
	Tak	Nie		Tak	Nie	
procentowanie w kolumnach						
Obecnie trzeba bardziej koncentrować się na walce o swoje sprawy, nie zważając na innych	30	45	32	24	26	25
Obecnie trzeba być bardziej wrażliwym i gotowym do pomocy innym ludziom	65	43	62	71	67	71
Trudno powiedzieć	5	13	6	5	7	5

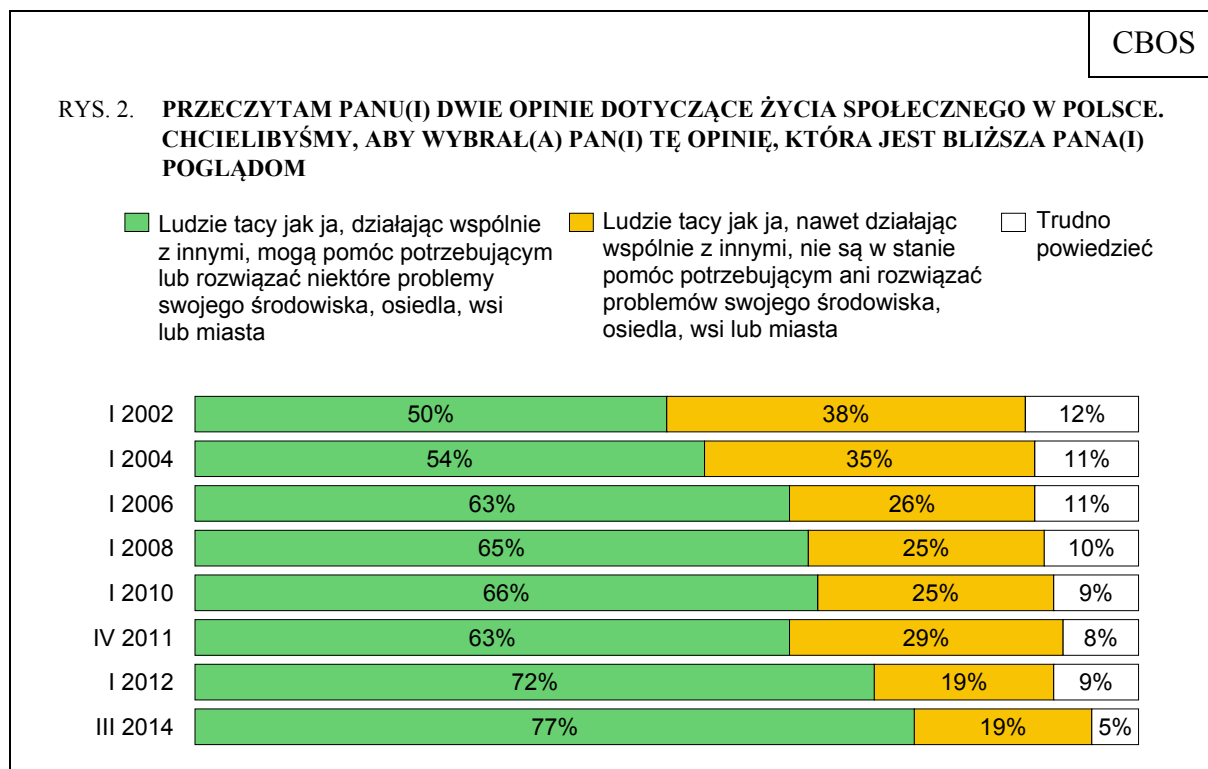
W ciągu ostatnich dwunastu lat systematycznie umacniało się przekonanie Polaków o skuteczności wspólnego działania zwykłych ludzi. O ile w 2002 roku pogląd, iż, działając razem, można przyczynić się do rozwiązania niektórych problemów swojego środowiska czy społeczności lokalnej, podzielała połowa badanych (50%), to w najnowszym pomiarze wyraziło go ponad trzy czwarte ankietowanych (77%). Tak wysoki wynik wiązać można z oddziaływaniem na świadomość Polaków rozwoju sytuacji na Ukrainie w ciągu ostatnich miesięcy, gdzie wskutek protestu społecznego doszło do zmiany władzy³. Za interpretacją wiążącą zmiany opinii z efektem obserwowania przez Polaków sytuacji na świecie przemawia też fakt, iż znaczący wzrost poparcia dla tej tezy odnotowaliśmy już w styczniu 2012 roku⁴ – w porównaniu z kwietniem 2011 roku – co może być efektem recepcji Arabskiej Wiosny, a w szczególności obalenia w Libii reżimu Muammara Kaddafiego. Pomimo umocnienia się

² Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

³ Na oddziaływanie wydarzeń na Ukrainie na polską opinię publiczną wskazują również wyniki innych badań przeprowadzonych w tym samym czasie przez CBOS.

⁴ Zob. komunikat CBOS „Potencjał społecznikowski i zaangażowanie Polaków w wolontariat”, luty 2012 (oprac. N. Hipsz).

wiary w skuteczność wspólnego działania, prawie co piąty Polak (19%) nie wierzy, iż przeciętna jednostka, nawet we współpracy z innymi, może pomóc potrzebującym lub rozwiązać problemy społeczności lokalnej.

Z przeprowadzonych analiz wielozmiennowych⁵ wynika, iż opinie w tej kwestii różnicuje głównie wiek ankietowanych, przy czym wyróżnić można trzy grupy różniące się istotnie w swoich przekonaniach na temat skuteczności wspólnego działania zwykłych ludzi. O tym, że przeciętni ludzie, działając wspólnie z innymi, mogą pomóc potrzebującym lub rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska lub miejsca zamieszkania, najczęściej przekonani są badani urodzeni po 1966 roku (82%), a więc mający nie więcej niż 47 lat. Najbardziej sceptyczni są natomiast respondenci urodzeni do roku 1950, czyli w wieku co najmniej 64 lat, choć także w tej grupie większość (66%) wierzy w możliwość osiągnięcia niektórych celów dzięki wspólnemu działaniu zwykłych ludzi.

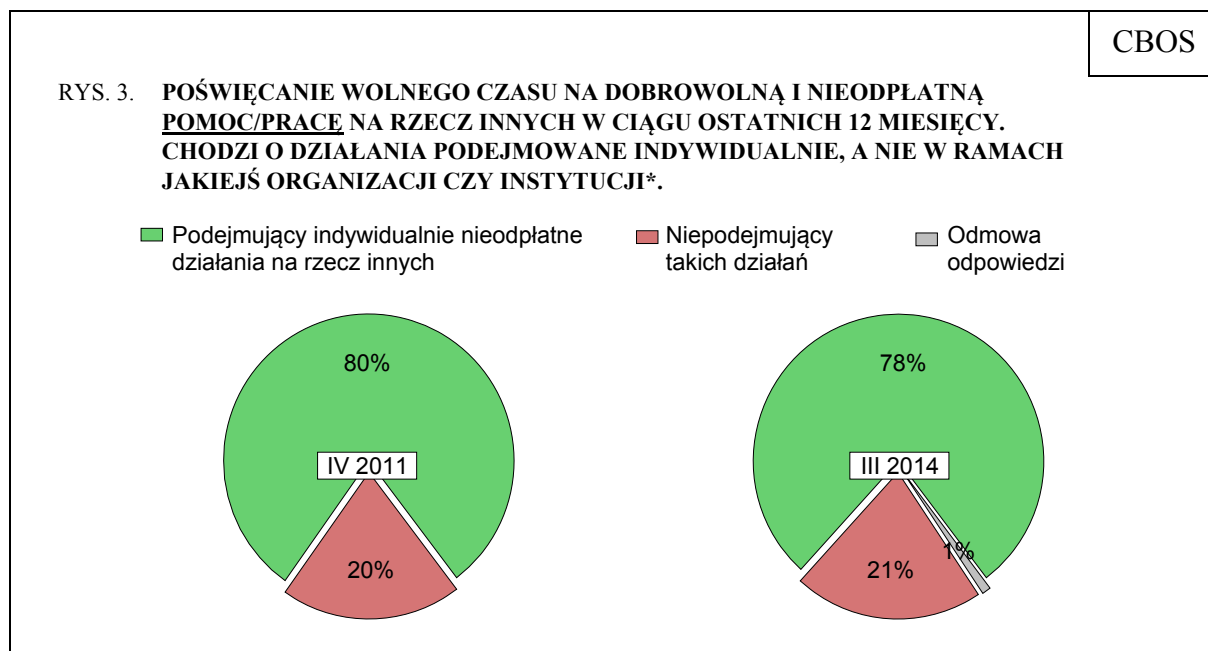
⁵ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

Tabela 2

Przeczytam Panu(i) dwie opinie dotyczące życia społecznego w Polsce. Chcielibyśmy, aby wybrał(a) Pan(i) tę opinię, która jest bliższa Pana(i) poglądom.	Urodzeni:		
	do 1950 roku	od 1951 do 1966 roku	od 1967 do 1996 roku
	w procentach		
Ludzie tacy jak ja, działając wspólnie z innymi, mogą pomóc potrzebującym lub rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta	66	76	82
Ludzie tacy jak ja, nawet działając wspólnie z innymi, nie są w stanie pomóc potrzebującym ani rozwiązać problemów swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta	26	23	13
Trudno powiedzieć	8	1	5

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA PODEJMOWANA INDYWIDUALNIE

Aktywność społeczna Polaków podejmowana indywidualnie na rzecz członków własnej rodziny (niezamieszkujących wspólnie z respondentem), przyjaciół, znajomych sąsiadów lub osób nieznajomych, a także jakiejś społeczności, środowiska naturalnego lub własnej miejscowości, utrzymuje się na poziomie zbliżonym do odnotowanego przed trzema laty⁶. Obecnie blisko cztery piąte badanych (78%) deklaruje, że w ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających badanie podejmowało indywidualnie nieodpłatne działania na rzecz innych.

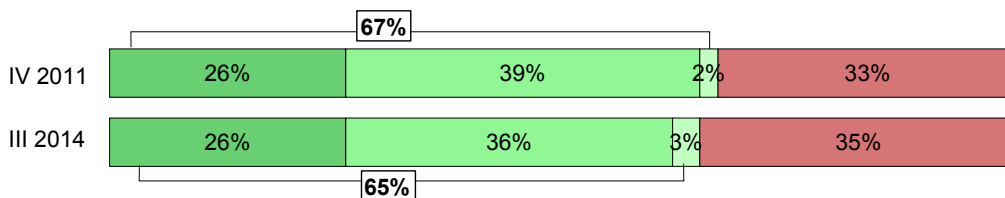

* Na podstawie odpowiedzi na pytania: „Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poświęcił(a) Pan(i) swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pomoc/pracę na rzecz: członków Pana(i) rodziny, którzy nie zamieszkują wspólnie z Panem(ią); swoich przyjaciół, znajomych; swoich sąsiadów; jakiejś osoby lub osób nieznajomych; społeczności, środowiska naturalnego lub miejscowości, w której Pan(i) mieszka?”

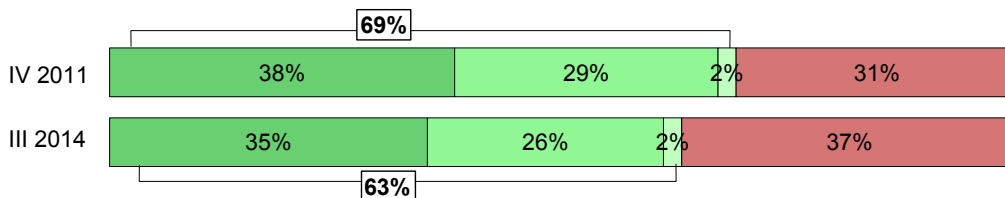
⁶ Zob. komunikat CBOS „Aktywność społeczna Polaków – poziom zaangażowania i motywacje”, maj 2011 (oprac. N. Hipsz i K. Wądołowska).

RYS. 4. CZY W CIĄGU OSTATNICH 12 MIESIĘCY POŚWIĘCIŁ(A) PAN(I) SWÓJ WOLNY CZAS NA DOBROWOLNĄ I NIEODPŁATNĄ POMOC/PRACE NA RZECZ [...]? CHODZI O DZIAŁANIA PODEJMOWANE INDYWIDUALNIE, A NIE W RAMACH JAKIEJŚ ORGANIZACJI CZY INSTYTUCJI.

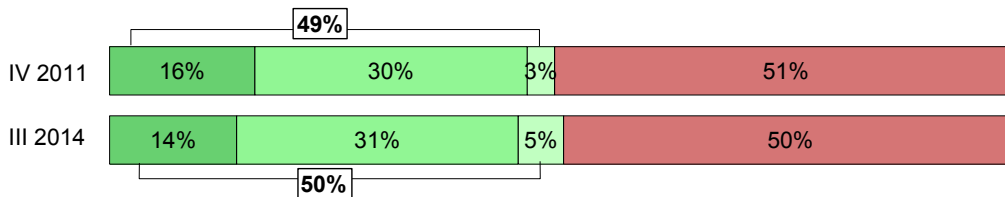
swoich przyjaciół, znajomych

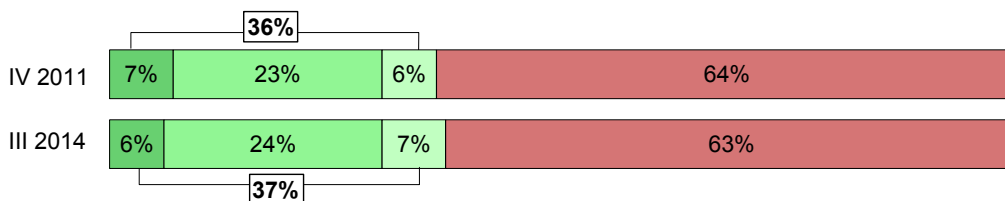
członków Pana(i) rodziny, którzy nie zamieszkują wspólnie z Panem(ią)

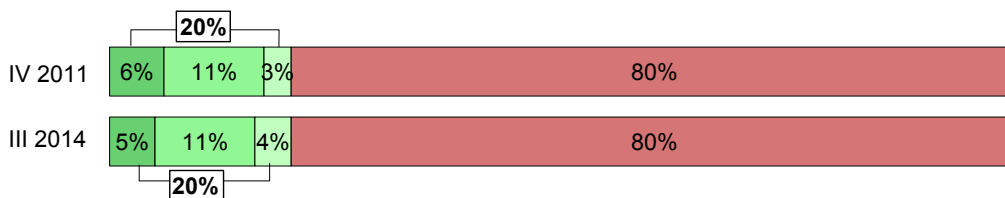
swoich sąsiadów

jakiejs osoby lub osób nieznanomych

społeczności, środowiska naturalnego lub miejscowości, w której Pan(i) mieszka

■ Tak, wiele razy ■ Tak, kilka razy ■ Tylko raz ■ Nie

Tak jak w 2011 roku, w ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających badanie najwięcej ankietowanych poświęciło swój wolny czas na pomoc przyjaciołom i znajomym (65%) oraz członkom rodziny niepozostającym z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym (63%). Połowa (50%) podjęła aktywność na rzecz swoich sąsiadów, a blisko dwie piąte (37%) pomogło nieznanym. Co piąty respondent (20%) poświęcił swój wolny czas na dobrowolną nieodpłatną pracę na rzecz społeczności, środowiska naturalnego lub miejscowości, w której mieszka. Warto podkreślić, iż w porównaniu z poprzednim badaniem nieco mniej osób udzielało się pomagając swoim krewnym (63% wobec 69% w 2011 roku), natomiast aktywność na pozostałych polach pozostała na niemal niezmiennym poziomie.

Przeprowadzone analizy wielozmiennowe⁷ wskazują, iż aktywność społeczną Polaków podejmowaną indywidualnie na rzecz członków własnej rodziny (niezamieszkujących wspólnie z respondentem), przyjaciół, znajomych, sąsiadów lub osób nieznanymi, a także jakiejś społeczności, środowiska naturalnego lub własnej miejscowości różnicuje przede wszystkim wiek. Wyodrębnić można trzy grupy istotnie różniące się poziomem zaangażowania w indywidualną działalność na rzecz innych. Indywidualne, nieodpłatne działania na rzecz innych najczęściej podejmują osoby urodzone po 1950 roku (82%), a więc mające nie więcej niż 63 lata. Najmniej aktywni na tym polu są respondenci mający co najmniej 72 lata, ale także w tej grupie większość (54%) deklaruje, iż w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie przynajmniej raz poświęcili swój wolny czas na nieodpłatną pracę na rzecz osób indywidualnych lub jakiejś społeczności.

Tabela 3

Poświęcanie wolnego czasu na dobrowolną i nieodpłatną pomoc/pracę na rzecz innych w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Chodzi o działania podejmowane indywidualnie, a nie w ramach jakiejś organizacji czy instytucji*	Urodzeni:		
	do 1942 roku	od 1943 do 1950 roku	od 1951 do 1996 roku
	w procentach		
Podejmujący indywidualnie nieodpłatne działania na rzecz innych	54	69	82
Niepodejmujący takich działań	46	30	17
Odmowa odpowiedzi	0	1	1

* Na podstawie odpowiedzi na pytania: „Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poświęcił(a) Pan(i) swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pomoc/pracę na rzecz: członków Pana(i) rodziny, którzy nie zamieszkują wspólnie z Panem(ią); swoich przyjaciół, znajomych; swoich sąsiadów; jakiejś osoby lub osób nieznanymi; społeczności, środowiska naturalnego lub miejscowości, w której Pan(i) mieszka?”

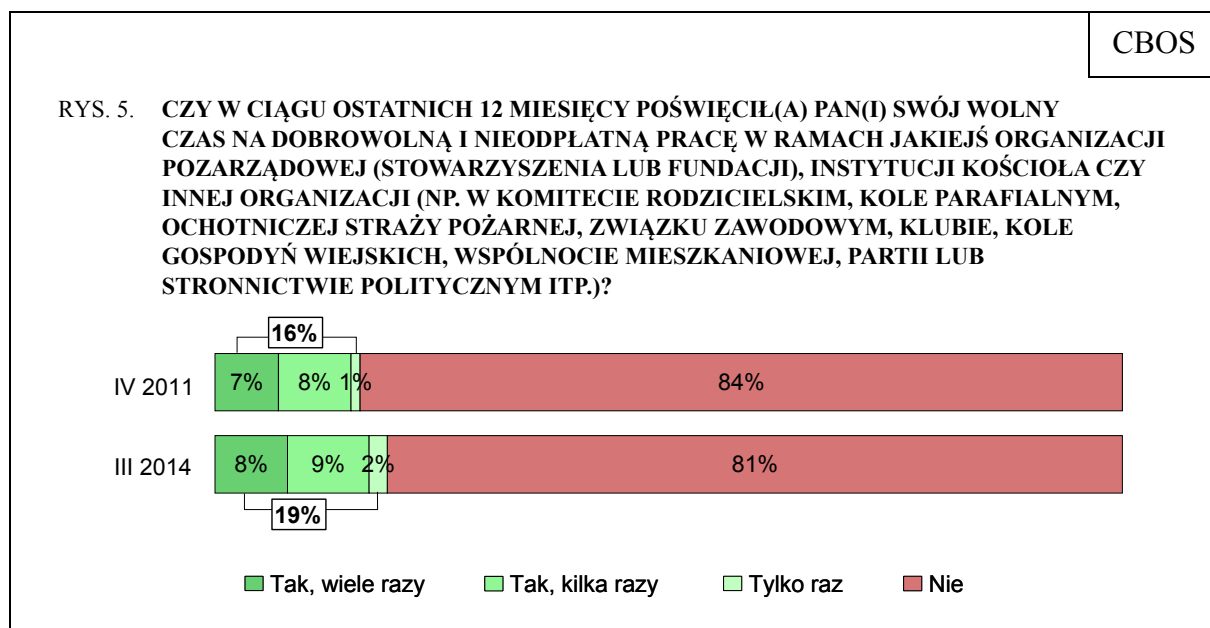
Warto zauważyć, iż w przypadku zaangażowania w pomoc sąsiedzka, obok wieku, dużą rolę odgrywa płeć respondentów – częściej świadczą ją mężczyźni niż kobiety. Jeżeli

⁷ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

natomiast chodzi o indywidualną, nieodpłatną pracę na rzecz społeczności, środowiska naturalnego lub miejscowości zamieszkania, to znacząco częściej podejmują ją respondenci regularnie uczestniczący w praktykach religijnych (co najmniej raz w tygodniu), niż badani praktykujący nieregularnie, sporadycznie lub w ogóle niepraktykujący (por. tabele aneksowe).

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA W RAMACH ORGANIZACJI OBYWATELSKICH

Aktywność społeczna w ramach organizacji obywatelskich ma obecnie nieco większy zasięg niż przed trzema laty. Blisko co piąty badany (19%, wzrost o 3 punkty procentowe w stosunku do roku 2011) przyznaje, że w ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających badanie poświęcił swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pracę w jakiejś organizacji pozarządowej (stowarzyszeniu, fundacji), instytucji Kościoła czy innej organizacji.

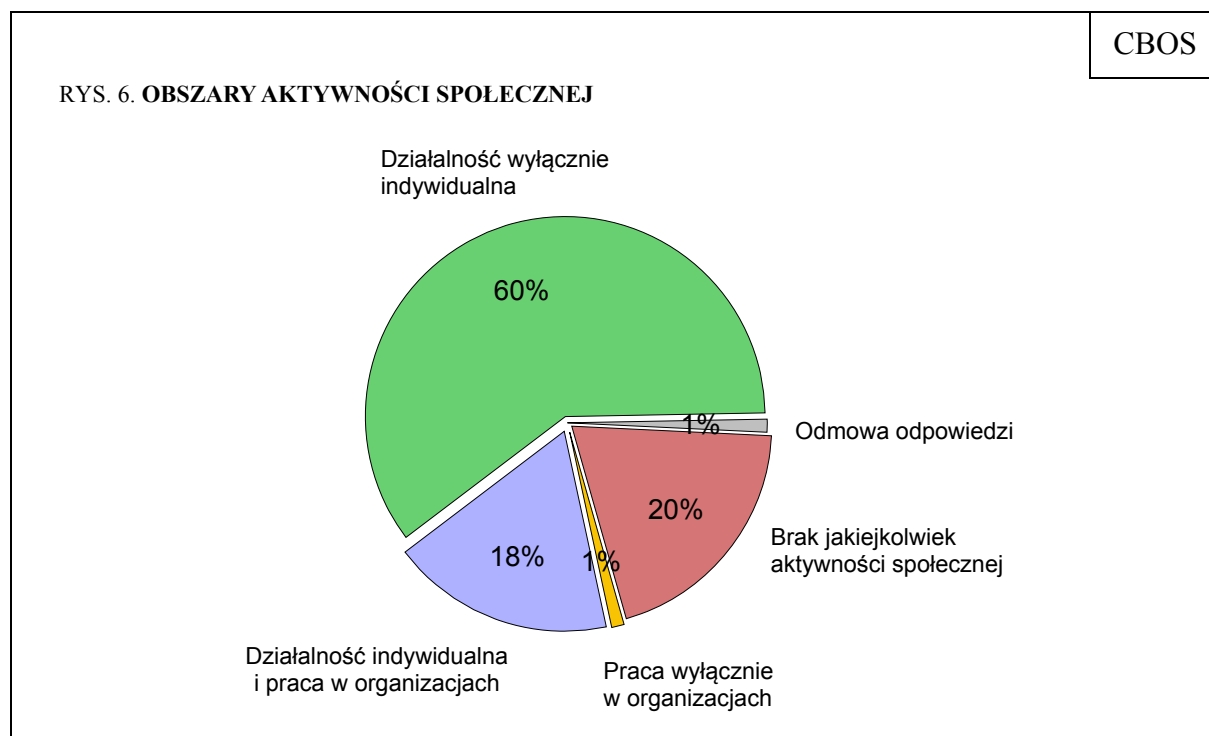
Analizy wielozmiennowe⁸ wykazały, iż społeczna aktywność Polaków w ramach organizacji obywatelskich i innych instytucji jest zróżnicowana przede wszystkim w zależności od udziału w praktykach religijnych. Najczęściej poświęcanie czasu na tego typu działalność deklarują badani uczestniczący w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu (45%). Nieco rzadziej angażują się w taką działalność respondenci biorący udział w praktykach religijnych raz w tygodniu (24%), natomiast najmniej zaangażowani są badani praktykujący nieregularnie, sporadycznie lub w ogóle nieuczestniczący w praktykach

⁸ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

religijnych (por. tabele aneksowe). Ponadto wśród praktykujących raz w tygodniu znacząco częściej niż pozostali badani taką działalność podejmują osoby z wyższym wykształceniem (37% z tej grupy).

TYPY AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ

Tak jak przed trzema laty⁹, dobrowolne i nieodpłatne zaangażowanie w jakąś działalność prospołeczną deklaruje cztery piąte badanych (79%). Zdecydowana większość z nich (60% ogółu) udziela się tylko na płaszczyźnie niezinstytucjonalizowanej. Mniej niż jedna piąta (18%) łączy aktywność indywidualną z pracą w ramach organizacji, a jedynie nieliczni (1%) deklarują działalność wyłącznie w ramach jakiejś organizacji lub instytucji.

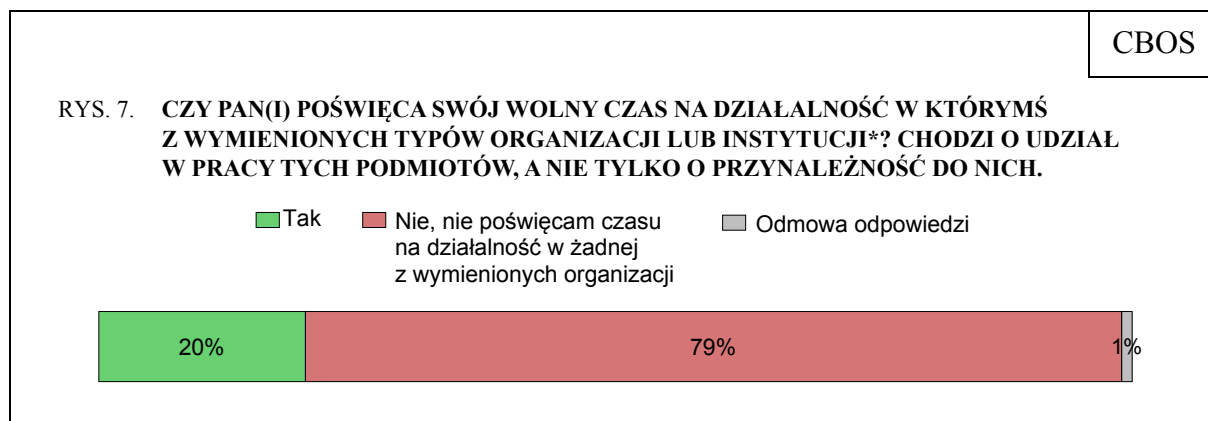

ORGANIZACJE I INSTYTUCJE, NA RZECZ KTÓRYCH W WOLNYM CZASIE NIEODPŁATNIE PRACUJĄ POLACY

Gdy pytamy o aktywne uczestnictwo w działalności konkretnego typu instytucji lub organizacji społecznych, co piąty Polak (20%) deklaruje poświęcanie wolnego czasu na dobrowolną nieodpłatną pracę na ich rzecz. Jest to odsetek nieco niższy (o 4 punkty

⁹ Por. przypis 6.

procentowe) od stwierdzonego w 2011 roku¹⁰, ale porównywalny z uzyskanym w przypadku wcześniej omówionego pytania ogólnego, w którym nie wymieniano typów organizacji i instytucji.

* Por. tabela 4

Tak jak przed trzema laty, Polacy podejmują aktywność społeczną przede wszystkim w ramach organizacji działających na rzecz szkolnictwa, oświaty (4,8%). Niewiele mniej popularne są także organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) młodzieżowe, np. harcerstwo, kluby młodzieżowe, związki i stowarzyszenia studenckie (4,2%), organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) charytatywne działające na rzecz innych osób potrzebujących – starych, ubogich, bezdomnych, chorych, niepełnosprawnych, ofiar klęsk żywiołowych, ofiar wojen itp. (4,1%), organizacje (fundacje lub stowarzyszenia), ruchy religijne, kościelne, wspólnoty parafialne (3,9%), organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) charytatywne działające na rzecz potrzebujących dzieci (3,8%) oraz organizacje (związki, kluby i stowarzyszenia) sportowe (3,3%). Zaangażowanie społeczeństwa w działania innych badanych typów organizacji nie sięga 3% (wszystkie wskazania respondentów przedstawiono w tabeli 4).

W porównaniu z 2011 rokiem, popularność poszczególnych typów organizacji i instytucji zmieniła się w niewielkim stopniu. Warto jednak zauważyć, iż obecnie nieco więcej osób zaangażowanych jest w pracę na rzecz organizacji (fundacji lub stowarzyszeń) młodzieżowych, np. harcerstwa, klubów młodzieżowych, związków i stowarzyszeń studenckich (wzrost o 2 punkty procentowe), organizacji (fundacji lub stowarzyszeń) kobiecych, np. Kół Gospodyń Wiejskich (wzrost o 0,9 punktu) i towarzystw przyjaciół zwierząt, opieki nad zwierzętami (wzrost o 0,8 punktu). Nieco mniej osób niż przed trzema laty poświęca się natomiast działalności w organizacjach takich jak Ochotnicza Straż Pożarna

¹⁰ Por. przypis 6.

czy Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (spadek o 1,6 punktu) oraz w związkach działkowców, hodowców, wędkarzy, myśliwych (spadek o 1,2 punktu).

Tabela 4

Czy Pan(i) poświęca swój wolny czas na działalność w którymś z wymienionych typów organizacji lub instytucji? Chodzi o udział w pracy tych podmiotów, a nie tylko o przynależność do nich.	IV 2011	III 2014
	w procentach	
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) działające na rzecz szkolnictwa, oświaty, np. komitet rodzicielski, rada rodziców, fundacja szkolna, uczelniana, Społeczne Towarzystwo Oświatowe	5,4	4,8
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) młodzieżowe, np. harcerstwo, kluby młodzieżowe, związki i stowarzyszenia studenckie	2,2	4,2
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) charytatywne działające na rzecz innych osób potrzebujących – starych, ubogich, bezdomnych, chorych, niepełnosprawnych, ofiar klęsk żywiołowych, ofiar wojen itp.	3,8	4,1
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia), ruchy religijne, kościelne, wspólnoty parafialne	4,5	3,9
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) charytatywne działające na rzecz potrzebujących dzieci	3,7	3,8
Organizacje (związki, kluby i stowarzyszenia) sportowe	3,6	3,3
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) kobiece, np. Koło Gospodyń Wiejskich	1,2	2,1
Towarzystwa przyjaciół zwierząt, opieki nad zwierzętami	0,9	1,7
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) artystyczne, np. chór, orkiestra, zespół taneczny, teatralny	1,9	1,6
Samorządy dzielnicowe, osiedlowe, np. rady mieszkańców, komitety domowe	1,5	1,4
Ochotnicza Straż Pożarna, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe itp.	3,0	1,4
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) samopomocowe, np. stowarzyszenia osób niepełnosprawnych, samotnych ojców, anonimowych alkoholików, osób bezrobotnych	1,9	1,2
Stowarzyszenia i samorządy zawodowe	0,5	1,2
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) emerytów, kluby seniorów	1,5	1,1
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) wspierające placówki służby zdrowia	0,5	1,1
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) działające na rzecz ochrony środowiska naturalnego	1,1	1,1
Jednostki podległe samorządom, np. muzea, biblioteki, ośrodki pomocy społecznej	1,0	1,0
Samorządy gminne	1,0	1,0
Związki zawodowe	0,9	0,9
Towarzystwa naukowe	1,5	0,9
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) turystyczne	0,5	0,8
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) miłośników miasta, regionu, np. zajmujące się ochroną zabytków, rozwojem kultury regionalnej	0,4	0,8
Komitety starające się o załatwienie jakiejś konkretnej sprawy (np. parkingu), grupy protestu	0,4	0,8
Samorządy pracownicze (rady pracownicze)	0,8	0,7
Związki działkowców, hodowców, wędkarzy, myśliwych	1,8	0,6
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia) kombatanatów, weteranów, ofiar wojny	0,6	0,5
Partie, komitety wyborcze lub stowarzyszenia polityczne	0,4	0,5
Towarzystwa przyjaźni z innymi krajami, narodami	0,0	0,5
Samorządy wojewódzkie i powiatowe	0,2	0,4
Szpitala lub przychodnie	0,7	0,4
Spółdzielnie socjalne	0,4	0,4
Organizacje (fundacje lub stowarzyszenia), kluby kolekcjonerów, zbieraczy, hobbystów	0,5	0,1
Inne organizacje, instytucje, stowarzyszenia, ruchy, kluby lub fundacje	3,1	2,7

Tak jak przed trzema laty, respondenci pracujący społecznie w ramach jakichś organizacji albo instytucji najczęściej (43%, co stanowi 8% ogółu dorosłych Polaków) deklarują działalność na rzecz tylko jednej z nich. W porównaniu z poprzednim badaniem, grupa respondentów pracujących na rzecz tylko jednego podmiotu znacząco zmniejszyła się (o 9 punktów procentowych), natomiast zwiększył się odsetek pracujących w co najmniej czterech organizacjach (wzrost o 9 punktów – do 24%).

Tabela 5

Liczba typów organizacji lub instytucji stwarzających możliwość podejmowania dobrowolnej, nieodpłatnej pracy, na działalność w których respondenci poświęcają swój wolny czas	Odpowiedzi respondentów poświęcających wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pracę w którymś z wymienionych typów organizacji lub instytucji	
	IV 2011 (N=291)	III 2014 (N=216)
	w procentach	
Jeden	52	43
Dwa	21	22
Trzy	12	11
Cztery	7	11
Pięć i więcej	8	13

STOSUNEK DO DZIAŁALNOŚCI NA RZECZ DOBRA WSPÓLNEGO A AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Z przeprowadzonych analiz statystycznych wynika, że deklaracje badanych dotyczące preferowanych zasad, jakimi powinno rządzić się życie społeczne, w niewielkim stopniu związane są z rzeczywistą działalnością prospołeczną.

Co ciekawe, posiadanie wyrobionej opinii w tej kwestii nie różnicuje istotnie zaangażowania w indywidualną, dobrowolną, nieodpłatną pomoc innym. Jednocześnie dobrowolną, nieodpłatną pomoc członkom rodziny spoza własnego gospodarstwa domowego, przyjaciołom i znajomym oraz nieznanym najczęściej świadczą ci, którzy nie potrafią zająć stanowiska w kwestii, czy obecnie trzeba bardziej koncentrować się na walce o swoje sprawy, nie zważając na innych, czy też trzeba być bardziej wrażliwym i gotowym do pomocy ludziom.

Jedynie w przypadku poświęcania wolnego czasu na dobrowolną nieodpłatną pracę na rzecz społeczności, środowiska naturalnego lub miejscowości, w której mieszkają badani, można mówić o znacząco częstszej indywidualnej aktywności badanych przejawiających nastawienie prospołeczne niż zadeklarowanych egoistów oraz osób niemających określonych przekonań w kwestii zasad, jakimi powinno rządzić się życie społeczne.

Tabela 6

Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poświęcił(a) Pan(i) swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pracę na rzecz społeczności, środowiska naturalnego lub miejscowości, w której Pan(i) mieszka? Chodzi o działania podejmowane indywidualnie, a nie w ramach jakiejś organizacji czy instytucji.	Przeczytam Panu(i) teraz opinie dotyczące życia społecznego w Polsce. Chcielibyśmy, aby wybrał(a) Pan(i) tę opinię, która jest bliższa Pana(i) poglądom.		
	Obecnie trzeba bardziej koncentrować się na walce o swoje sprawy, nie zważając na innych	Obecnie trzeba być bardziej wrażliwym i gotowym do pomocy innym ludziom	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak, co najmniej kilka razy	12	19	11
Tylko raz	3	4	2
Nie	85	77	87

WIARA W SENS DZIAŁAŃ ZBIOROWYCH A AKTYWNOŚĆ W RAMACH ZORGANIZOWANYCH STRUKTUR

Przekonanie, że przeciętni ludzie, działając wspólnie z innymi, mogą pomóc potrzebującym lub rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta, wpływa pozytywnie na poświęcanie wolnego czasu na pracę w ramach jakiejś organizacji pozarządowej (stowarzyszenia lub fundacji), instytucji Kościoła czy innej organizacji (np. w Komitecie Rodzicielskim, kole parafialnym, ochotniczej straży pożarnej, związku zawodowym, klubie, kole gospodyń wiejskich, wspólnocie mieszkaniowej, partii lub stronnictwie politycznym itp.). Wyrażający tę opinię podejmują takie działania znacznie częściej niż ci, którzy sądzą, że zwykli ludzie, nawet działając wspólnie z innymi, nie są w stanie pomóc potrzebującym ani rozwiązać problemów swojego środowiska lub miejsca zamieszkania, oraz ci, którzy nie potrafią zająć stanowiska w tej kwestii.

Tabela 7

Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy poświęcił(a) Pan(i) swój wolny czas na dobrowolną i nieodpłatną pracę w ramach jakiejś organizacji pozarządowej (stowarzyszenia lub fundacji), instytucji, Kościoła czy innej organizacji (np. w Komitecie Rodzicielskim, kole parafialnym, ochotniczej straży pożarnej, związku zawodowym, klubie, kole gospodyń wiejskich, wspólnocie mieszkaniowej, partii lub stronnictwie politycznym itp.)?	Przeczytam Panu(i) teraz opinie dotyczące życia społecznego w Polsce. Chcielibyśmy, aby wybrał(a) Pan(i) tę opinię, która jest bliższa Pana(i) poglądom.		
	Ludzie tacy jak ja, nawet działając wspólnie z innymi, nie są w stanie pomóc potrzebującym ani rozwiązać problemów swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta	Ludzie tacy jak ja, działając wspólnie z innymi, mogą pomóc potrzebującym lub rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak, co najmniej kilka razy	10	19	4
Tylko raz	0	3	2
Nie	90	78	94

Wyniki tegorocznego badania wskazują na jeden z najwyższych poziomów postaw prospołecznych, wyrażających się w stwierdzeniu, że: „Obecnie trzeba być bardziej wrażliwym i gotowym do pomocy innym ludziom”. Najsilniejsza od dwunastu lat jest także wiara w skuteczność wspólnego działania zwykłych ludzi, wyrażająca się w stwierdzeniu: „Ludzie tacy jak ja, działając wspólnie z innymi, mogą pomóc potrzebującym lub rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta”.

Aktywność społeczna Polaków podejmowana indywidualnie jest bardzo rozpowszechniona i pozostaje na poziomie zbliżonym do odnotowanego przed trzema laty. Natomiast aktywność społeczna w ramach organizacji obywatelskich lub innych instytucji – choć nadal podejmowana przez zdecydowaną mniejszość Polaków, ma obecnie nieco większy zasięg. Warto zaznaczyć, iż respondenci udzielający się społecznie w ramach różnych instytucji niemal powszechnie deklarują również indywidualne zaangażowanie na rzecz znanych im osób.

Aktywność społeczna Polaków – choć rozpowszechniona – na ogół nie mieści się w ramach powszechnie rozumianego wolontariatu, czyli dobrowolnej, bezpłatnej, świadomej pracy na rzecz innych lub całego społeczeństwa, wykraczającej poza związki rodzinne, koleżeńskie, przyjacielskie, a w szczególności w ramach pomocy zinstytucjonalizowanej, świadczonej *pro publico bono*, której adresat jest bardziej anonimowy. W Polsce najbardziej rozpowszechniona jest nieodpłatna praca na rzecz szeroko rozumianej rodziny lub aktywność związana z pomocą innym, dobrze sobie znanym osobom.

Opracowała
Barbara BADORA